

Skälighetsgrundsatsen i speciell tillämpning vid arbetsresor

Av jur.kand. Hans Ahlstedt

Inledning

Institutet arbetsresor, d v s resor med bil mellan bostad och arbetsplats, är ett frekvent problemområde för taxerare, domstolar, deklareranter och andra som kommer i kontakt med området för att söka strukturera eller definiera de problem som kan komma ifråga. En omfattande rättspraxis avseende arbetsresor föreligger och även omfattande anvisningar i såväl KL som RSV:s/skattechefens/taxeringschefens föreskrifter/anvisningar. Trots detta är ett flertal speciella frågor kring rätten till avdrag för arbetsresor obehandlade och behov för utveckling av rättsregler föreligger. Utveckling av regler kan ske genom lagstiftning och rättspraxis. Vad som påverkar lagstiftaren och i viss mån även rättstillämparen i dess rättsstiftande funktion blir eventuella sakliga argument i bl a debatt och forskning (doktrin).

I examensarbete för juristexamen vid Stockholms Universitet har jag sammanställt gällande rätt avseende en stor del av rättsområdet — arbetsresor — i form av en uppsats. I en del av uppsatsen behandlas problemet: Hur lång gångväg är skäligen innan rätt till avdrag för arbetsresa med bil uppkommer?

I avsikt att skapa debatt och eftertänksamhet kring problemet återges denna del av uppsatsen i endast delvis bearbetad form.

Skälighetsgrundsatsen vid arbetsresor

Utgångspunkten för bedömning, om rätt till bilavdrag föreligger på den grunden att tidsvinst på mer än två timmar uppkommer, utgörs av tidsvinstberäkning (utredning) — där restiden med bil jämförs med restiden med allmänna kommunikationsmedel.

För att på ett tillförlitligt och utförligt sätt redovisa den totala restiden som tagits i anspråk för färd med egen bil krävs även angivande av den tid det tagit (gångvägen) från ytterdörren, ev hiss eller trappa, gångtid till parkeringsplats, uttagande av bil från parkerings- eller uppställningsplats och startande av

densamma, körtider med iakttagande av gällande hastighetsbestämmelser, parkering vid arbetsplatsen samt gångtiden fram till själva tjänstestället. Mot-svarande beräkning sker, såsom jämförelse, med allmänna kommunikations-medel.

Det bör här påpekas att det givetvis är frågan om *en fiktiv bedömning* vad avser resorna med allmänna kommunikationer — den skattskyldige åkte ju inte med dessa, utan med egen bil under beskattningsåret ifråga.

Den sammanlagda gångtid som vid en fiktiv bedömning kan komma att uppstå, uppgår inte sällan till en anseelig enhet och kravet ställs således (om än fiktivt) att den skattskyldige skäligen kunnat gå sträckan ifråga, istället för att nyttja bil som fortskaffningsmedel.

Det kan i taxeringsarbetet/taxeringsprocessen komma ifråga att TN eller TI utgår från — inte närmast belägna hållplats utan — en hållplats eller station som ligger med längre promenadväg, men vid ett snabbare färdmedel som ger en kortare restid.

En inte ovanlig situation är att en busshållplats finns utanför bostaden och en pendeltågsstation eller tunnelbanestation finns på längre gångavstånd, men där tågresan ger en snabbare färdväg och tidsvinst därigenom inte uppstår. (Detta kan då jämföras med användande av den ovan nämnda bussen utanför bostaden som kanske kör en lång tur och tar mycket lång tid på sig och tidsvinst i detta fallet skulle uppkomma).

För dessa och liknande situationer kan sägas böra anläggas en bedömning utifrån en för den skattskyldige naturlig färdväg. Något direkt uttalande om en sådan bedömning kan inte sägas förekomma (jmf dock RSV Dt 1984:15 s 3 in fine, där den motsatta situationen delvis synes ha reglerats) men måste anses följa av grunderna för lagtexten och anvisningarna; det kan anses följa direkt av skälighetsgrundsatsen (jmf 33 § anv p 4 KL).

För att även gångtiden skall kunna bli föremål för en bedömning vid en skälighetsprövning (i taxeringsförfarandet) fordras bland annat angivande av gångsträckans längd. Formulär för detta framtages som regel av respektive beskattningsmyndighet/Lst. Taxeringsmyndigheterna och domstolarna arbetar sedan ofta direkt eller indirekt med schabloner; ex 100 meter tar ca 1 minut att gå och 1 kilometer tar ca 12 minuter.

När en anseelig gångsträcka uppkommer på sätt som ovan angetts uppstår frågan: *Finns det ingen gräns för hur lång sammanlagd gångväg som den skattskyldige, vid en fiktiv beräkning, skall behöva tillryggalägga* (jämför föreskrifter/anvisningar avseende delsträcka)?

Att det inte är oskäligt att kräva av en ”ung, frisk och rask” skattskyldig att denne utan rätt till avdrag, promenerar sammanlagt 2 kilometer — en riktning — torde kunna fastställas.

Men att hävda att denna gräns går först vid 5 kilometer eller därutöver är, enligt min mening, en överloppsgärning. Det skulle i så fall leda till en sam-

manlagd daglig promenad på minst en mil (vilket i princip är möjligt utan tidsvinst) — oberoende av väderlek och andra omständigheter.

I en dom från LR i Södermanlands län, meddelad i Nyköping 84.02.17; mål nr s 421—82 på besvär av en kvinna född 1928. I utredning till LR hade hon angivit gångtid för en sträcka på ca två kilometer till 39 minuter (= 19 minuter/kilometer), vilket måste anses trovärdigt med hänsyn till kön, ålder och den ansevärdiga gångsträckans längd.

TI skrev i sitt yttrande; ”gångtiden har beräknats till 39 minuter ... En frisk människa går emellertid utan problem 100 meter per minut. Gångtiden kan således beräknas till 20 minuter i vardera riktningen.”

LR:ns dom gick kvinnan emot och besvären bifölls inte. TI:s märkliga yttrande godtogs uppenbarligen av LR.

Den skälighetsgrundsats som lagtext/föreskrifter och anvisningar ger uttryck för, synes svårtillgänglig vid visst taxeringsarbete.

Även med användande av en schabloniserad gångtidsberäkning är, enligt vad som ovan framskyttat möjligt med en lång gångsträcka utan att tidsvinst erhålles, vid en jämförelse med restiden för bil.

Det kan nu, enligt min mening, inte anses ”skäligt” att kräva en så lång gångväg som 5 kilometer i en riktning, men väl 2 kilometer. Var skall då gränsen gå?

Något rättsfall från Regeringsrätt eller Kammarrätt som besvarar frågan synes inte gå att uppbringa och RSV förbigår problemen i föreskrifter och anvisningar.

Det finns emellertid möjlighet att se till de lösningar som tillhandahålls för analoga situationer.

Av reglerna om delsträcka framgår att den som har mer än 2 kilometer mellan bostad och arbetsplats, där allmänt kommunikationsmedel saknas, äger rätt till avdrag för hela sträckan mellan bostad och arbetsplats.

Den som har mer än två kilometer mellan allmänt kommunikationsmedel och arbetsplats har rätt till avdrag för bil.

Den enda situation där avståndet är stort, men avdragsrätten begränsats, är den då den skattskyldige har mer än 2 kilometer men mindre än 5 kilometer från bostaden till allmänt kommunikationsmedel. Där äger den skattskyldige rätt till bilreseavdrag för resan mellan bostaden och det allmänna kommunikationsmedlet *samt* avdrag för allmänt kommunikationsmedel för arbetsresan i övrigt (vilket förutsätter att tidsvinst inte uppkommer vid beräkning av restiden).

Märk väl, att sammanlagd gångväg mellan exempelvis olika allmänna kommunikationsmedel blir helt oreglerad.

Vi riskerar få tvister där den skattskyldige hävdar att avståndet mellan bostaden och allmänt kommunikationsmedel understiger två kilometer (= lång

gångtid vid gångtidsberäkningen) och där myndigheten hävdar att avståndet överstiger två kilometer (= endast tid för bilresa). Exempel finns där en taxeringsnämnd tagit "ett principbeslut" på att alla i ett visst område hade mer än två kilometers avstånd. Syftet var att på detta sätt ingen tidsvinst skulle uppkomma och avdragsyrkanden kunde underkännas.

Reglerna beträffande tidsvinst vid arbetsresor enligt ovan låter sig väl förenas med en allmän regel; om att gränsen för längsta sammanlagda gångsträcka skall gå vid 2 kilometer, vilket jag sålunda förordar. Dock att regeln för delsträcka (bostaden — allmänt kommunikationsmedel), om denna regel skall bibehållas, i så fall måste ses som ett särskilt undantag från den allmänna regeln.

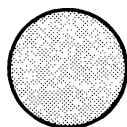
Främst två förhållanden talar för en allmän regel:

1. Det är inte "skäligt" att kräva av den skattskyldige att han skall tillryggalägga mer än 4 kilometer i gångväg varje dag. En stor del av aktiva yrkesarbetare tillhör inte kretsen ung/frisk/rask och det kan inte uteslutas att det för många kunde anses direkt olämpligt med så långa gångpromenader, året om, varje arbetsdag. Frågan som måste ställas: Är det då skäligt att kräva så lång gångväg? Vid svaret nej — är sträckan för lång (vice versa).

2. Behovet av förhållandevis enkla regler är, speciellt inom skatteområdet, påtagligt. Det kan inte vara svårt att inse det olämpliga med regler som är svårtillämpliga för såväl enskilda, taxeringsfunktionärer som skattedomstolar och härigenom riskerar att även undergräva förtroendet för myndigheterna ifråga.

*Vi kan
allt det här . . .*

**SÄTTNING
REPRO
TRYCKNING
BOKBINDERI
FÖRPACKNING
DISTRIBUTION**

DALA OFFSET AB • INGARVSVÄGEN 6 • FALUN

Tel 023-230 45

